

Л. В. Молдаван

Продовольчий комплекс

ПРОДОВОЛЬЧИЙ КОМПЛЕКС — сукупність взаємопов'язаних сфер, що об'єднує виробництво, перероблення, інфраструктурне забезпечення, розподіл і споживання сільськогосподарської продукції. Центральною ланкою П. к. є *сільськогосподарське виробництво*, що здійснюють сільськогосподарські підприємства, фермерські господарства та господарства населення (див. [Аграрна економіка](#)). Наступний етап чи ланка — *харчова промисловість* та її галузі, зокрема м'ясо-молочна, плодоовочеконсервна, хлібопекарська, що забезпечують перероблення сільськогосподарської продукції тваринного та рослинного походження, виробництво кінцевої продукції. Третя сфера — обслуговуюча, що поєднує підприємства й організації ринкової інфраструктури, а також технічного, ветеринарно-санітарного, організаційно-правового обслуговування та наукового забезпечення. Четверта сфера — реалізаційна, її функціями є заготівля, збереження, реалізація продукції, що здійснюють підприємства оптової і роздрібної торгівлі, харчування, споживчої кооперації, ринки й інші комерційні структури.

Місія П. к.: забезпечення населення у відповідні терміни у необхідних обсягах, асортименті та якості економічно та фізично доступними продуктами харчування; регулювання розподілу виробництва продуктів харчування щодо споживання у натуральному та переробленому вигляді; створення продовольчих фондів і резервів державного та регіонального рівнів у розмірі мінімального забезпечення населення продуктами харчування у межах споживчого кошика при надзвичайних ситуаціях, а також для підтримки балансу попиту та пропозиції на продовольчому ринку й кон'юнктури цін; формування, контроль і регулювання прозорих каналів просування продуктових потоків від виробника до кінцевого споживача за допомогою розвитку інфраструктури продовольчого ринку; підвищення рівня самозабезпеченості країни за окремими імпортозалежними групами продовольства; збалансованість виробництва і споживання продуктів харчування відповідно до норм раціонального харчування.

На динаміку розвитку компонентів, що формують П. к., впливають численні чинники, починаючи від кліматичних і ґрунтових умов, рівня розвитку технологій і закінчуючи

змінюю уподобань споживачів продовольчої продукції. Кінцевий результат функціонування П. к. значно залежить від налагодження інтеграційних зв'язків між компонентами продуктових ланцюжків, ефективного менеджменту та регуляторного впливу держави. Стійкість П. к. і його складових визначає їхню здатність протягом певного часу забезпечувати достатню, відповідну та доступну їжу для всіх, незважаючи на різні, навіть непередбачені виклики. Наразі у багатьох країнах, охоплених конфліктами, екстремальними кліматичними умовами та економічним спадом, а також у країнах із високою нерівністю доходів населення страждає від голоду, недоїдання, неякісного харчування.

П. к. України після економічної кризи 1990-х рр. поступово нарощує виробництво сільськогосподарської продукції і забезпечує у загальному продовольчу безпеку країни. Однак рівень споживання таких важливих для організму людей продуктів, як м'ясо, молоко, риба, плоди і ягоди є нижчим від раціональних фізіологічних норм, що негативно впливає на калорійність середньодобового раціону населення та споживання ним макро- і мікроелементів. Ріст населення планети, розширення попиту на різноманітність продуктів харчування у країнах економічного зростання, негативний вплив кліматичних змін на стан ґрунтів, водних ресурсів і сільськогосподарське виробництво — виклики, що обумовлюють нові підходи до організації функціонування сфер П. к.

Із появою цифризації у П. к. з'явилися нові технології та інструменти, що мають потенціал революційних змін. Нові технології агроекологічного сільськогосподарського виробництва, вдосконалення селекції рослин і тварин дозволяють харчовій промисловості отримувати сировину для виробництва здоровіших, безпечніших та більш поживних продуктів, що відповідають очікуванням споживачів. Циркулярні продовольчі системи у процесі зберігання та перероблення розширюють доступ до продуктів харчування шляхом сприяння запобіганню утворення відходів, спільному використанню ресурсів, розвитку соціальних підприємств. Упровадження технологій блокчейн забезпечує прозорість, відстежуваність процесів у продуктових ланцюжках та на продовольчих ринках, що дозволяє обмежувати втрати на стиках сфер, оптимізувати використання ресурсів та своєчасно реагувати на зміни попиту.

Рекомендована література

1. Коваленко А. О., Князєв С. І., Дейнеко Л. В. та ін. Продовольчий комплекс України: стан і перспективи розвитку в умовах економічної глобалізації. К., 2004;
2. ICLEI — Local Governments for Sustainability. City Practitioners Handbook: Circular Food Systems. Bonn, 2021;
3. A. Zavhorodnii, V. Lagodiienko, O. Zerkina, S. Bondarenko, B. Danylyshyn, L. Kozachenko. Selective Management in Sustainable Agri-Food Systems // TEM Journal. 2024. Vol. 13, Issue

Бібліографічний опис:

Продовольчий комплекс / Л. В. Молдаван// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2025. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-890789>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).